

ἀπάντων πενομένων τε καὶ μή: ἐν Ρουμανίᾳ αἱ ἐπικείμεναι κυνοβουλευτικαὶ ἑκλογαὶ προκαλοῦσι τὸν συγκρότησιν συλλαλητηρίων τῶν διαφόρων κομμάτων καὶ ἴδια τοῦ τῶν συντηρητικῶν, ὑπὲρ ὧν ἀποκλίνει καὶ νίκην· ἐν Σερβίᾳ τὸ ζῆτημα τῆς Ναθαλίας ἐπισπᾶται τὸν προσοχὴν τῆς κυβερνήσεως καὶ πάλιν, ὑφίσταται δὲ ἔτι καὶ διεργατικῆς τροποποίησεως κίνδυνος· ἐν Ἑλλάδι τέλος ὁ θάνατος τοῦ πατρὸς τῆς σεπτῆς βασιλίσσης, μόλις ἀνακουφισθείσης ἀπὸ τοῦ ἀλγούς τῆς ἀπωλείας προσφιλεστάτης θυγατρός, ἐπεσκίασε πάντα τὰ λοιπὰ γεγονότα, καὶ αὐτὴν ἔτι τὸν διαφωνίαν τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν πρωθυπουργὸν καὶ ὑπουργὸν συνάμα τῶν ἔξωτερικῶν.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ.

ΤΟ ΤΡΙΠΤΥΧΟΝ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΤΟΥ ΛΟΥΒΡΟΥ.

KATA TON ΓΟΥΣΤΑΥΟΝ ΔΑΙΟΥΜΠΕΡΓΕΡ.

Τὸ Μουσεῖον τοῦ Λούβρου ἀντὶ μεγάλου τιμῆματος ἐκτίσατο ἄρτι θαυμάσιον βυζαντινὸν τρίπτυχον, τελειότατα διατηρούμενον, ὅπερ δέ, τεθαμμένον μέχρι τοῦδε ἐν ἐπαρχιακῇ τινι συλλογῇ, παρέμενεν ἀγνώστον σχεδὸν πᾶσι. • Φονῶ, λέγει ὁ κ. Σλούμπεργερ, ὅτι δὲν ὑπάρχει λαμπρότερον καὶ τελεότερον ἀριστούργημα τῆς περὶ τὸ δεύτερον ὥμισυ τοῦ I' αἰώνος ὑπερτάτης ἀκμῆς τῆς βυζαντιακῆς τέχνης. Εἶναι ἀληθὲς θαυματούργημα τέλυνς χαριέσσοντος, λεπτῆς καὶ συγχρόνως πλήρους εὐγενείας».

Τὸ τρίπτυχον τοῦτο ἦν μέχρι τοῦ νῦν γνωστὸν ὑπὸ τὸ δονούμα τριπτύχου Ἀρμπαβίλ (Harbaville) ἐκ τοῦ ὄνδρου τοῦ διαπρεποῦς συλλογέως τοῦ Ἀρράς, ἀποθανόντος τῷ 1866, γενομένου δὲ τοῦ τελευταίου αὐτοῦ κτίτορος, οὗ οἱ κληρονόμοι παρεχώρισαν αὐτὸ τῷ Μουσείῳ τοῦ Λούβρου. Ὁ Ἀρμπαβίλ εἶχε κληρονομήσει αὐτὸ ἀπὸ τοῦ πάππου αὐτοῦ Μπενγύ Δεπομμερά (Beugny de Pommeras), ὃς ἐκτίσατο αὐτὸ κατὰ τὰ πρῶτα ἐπὶ τοῦ παρόντος αἰώνος ὑπὸ ἀγνώστους περιστάσεις. Ὁ Λινᾶς (Linas), διαπρεπής καὶ οὕτος ἀρχαιολόγος τοῦ Ἀρράς, ἀποθανὼν πρὸ διλίγων ἐτῶν, εἶναι ὁ μόνος, δε μέχρι τοῦδε ἀσχολήθη περὶ τοῦ ὠραίου τούτου ἐλεφαντίνου καλλιτεχνήματος ἐν πληρεστάφ καὶ σοφιστάφ ἄρθρῳ τῆς Ἐπιθεωρήσεως τῆς χριστιανικῆς τέχνης τοῦ μηνὸς ιανουαρίου τοῦ 1885 (Anciens ivoires sculptés. Le triptyque byzantin de la collection Harbaville à Arras). Ἐν ταῖς πρώταις δελίσι τοῦ ἔργου τούτου ὁ κ. Λινᾶς ἔξεθηκεν ἀκριβέστατα τὸν πιθανόν, δύναται τις δὲ νὰ εἴπῃ τὸν βεβαίαν προέλευσιν τοῦ τριπτύχου Ἀρμπαβίλ. Τὸ τρίπτυχον τοῦτο ἐκομίσθη κατ' αὐτὸν εἰς Γαλλίαν, ὡς τοσαῦτα ἄλλα ἀριστουργήματα τῆς βυζαντινῆς τέχνης, κατ' ἀκολουθίαν τῆς τοῦ 1204 σταυροφορίας καὶ τῆς ἐπακολουθούσας αὐτῇ διαρραγῆς τῶν ἑκκλησιῶν καὶ τῶν ἀνακτόρων τοῦ Βυζαντίου. Βεβαίως καὶ τότε ἔτι ἐθεωρεῖτο ὡς τεχνούργημα ὅλως ἔξαιρετικὸν καὶ ἄξιον τῆς μεγάλης εἰς τὸν Δύσιν ἀποδημίας. Ἀποδπαθὲν παρά τινος τῶν ιεροσύλων στρατιωτῶν τοῦ Βαδονίνου Κουρτεναὶ ἢ τοῦ μαρκησίου Βονιφατίου τοῦ Μογχερατικοῦ ἀπὸ τοῦ θησαυροφυλακίου βασιλικῆς τινος τῆς θεοφροσύνης πόλεως, ἐπιβδαβευθὲν δὲ κατὰ τὸν ἐπίσημον τὸν ἀπειρῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως λαβύριον διανομὴν ἵπποτη τινὶ ἢ ἵπποκόμῳ τοῦ Ἀρτοά, εἶχε μετακομισθῆ ὑπὸ τούτου εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Καλαΐσιου πορθμοῦ. Πιθανότατα παραχρῆμα σχεδὸν εἶχε προσθενεχθῆ ὑπὸ τοῦ κτίτορος φημιζομένη τινὶ ἑκκλησίᾳ ἢ μονῇ τῆς περιχώρου. Αὐτόθι διῆλθε μονότονον ὑπαρξίην μακρῶν αἰώ-

νων, ἐνίοτε μόνον κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτὰς ἐκτιθέμενον εἰς τὸν θαυμασμὸν τῶν πιστῶν. Εἴτα αἱψνης ἡμέραν τινὶ ἡ ἀπεσπάσθη ἀπὸ τοῦ εἰρηνικοῦ τούτου ἀσύλου αὐτοῦ ὑπὸ τῆς ἐπαναστατικῆς θυέλλης, περιφρονθὲν δὲ καὶ ὡς ἀναξίᾳ τοῦ κράτους κτῆσις λογισθὲν ὑπὸ τινος πράκτορος τῆς τότε κυβερνήσεως, ἐπωλήθη εἰς εὔτελη τιμὴν ρωποπώλῃ τινὶ, παρ' οὐ ἐπὶ τέλους ἡγόρασεν αὐτὸ δό Πομμερά, ἐνέαν ἀθανασίαν ἀποδοὺς αὐτῷ. «Ἐλπίσωμεν, ἐπιλέγει ὁ κ. Σλούμπεργερ, ὅτι σήμερον τὸ πολύτιμον τοῦτο μνημεῖον, γεγλυμμένον πρὸ ἐννέα καὶ πλέον αἰώνων ὑπὸ ἀριστοτέχνου τινὸς μοναχοῦ, θὰ παραμείνῃ ἐσαεὶ ἀπιλλαγμένον τὸν ἀπὸ πάσης συμφορᾶς κυνδύνου».

Τὸ τρίπτυχον Ἀρμπαβίλ εἶναι καθ' ὅλοκληρον κεκαλυμμένον ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν προσόψεων αὐτοῦ ὑπὸ θαυμασίων γλυφῶν, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν μεγάλην ἀξίαν αὐτοῦ. Ἀργυροὶ γίγλυμοι, χρονολογούμενοι ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἔργου, συνάπτουσι τὸν κεντρικὸν ἄβακα πρὸς τὰ δύο πλάγια πτερά αὐτοῦ. «Ἐπὶ τῆς ἔξωτερηκῆς πλευρᾶς τοῦ ἀριστεροῦ πτεροῦ, λέγει ὁ Linas, εἶναι εἰργασμένον στενὸν κατασκεύασμα, προσωρισμένον εἰς κάλυψιν τῆς διακοπῆς τῆς συνεχείας κατὰ τὴν κλεῖσιν τοῦ σκεύους. Τὸ κατασκεύασμα τοῦτο κρατεῖται τότε ὑπὸ ἀγγίστρου ἐκ γεγλυμμένου ὡδαύτως ἀργύρου, χαρίεντος μικρούργιματος. ἀποτελουμένου ἐκ προτομῆς λέοντος καὶ προτομῆς κυνὸς καὶ προσθρομόδου ἐπὶ τῆς κατωτέρας πλίνθου». Ἐπὶ τέλους δύο μικροὶ κρικωτοὶ ἥλιοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ μεταλλου, διαπεπερασμένοι κατὰ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ θώμαγγος πρὸς τὰ ἔξαρτην, εἰνε προσφρομόδου εἰς τὰ ἄνω πέρατα τῆς πλίνθου. Αἱ λεπτομέρειαι αὐταὶ ἀποδεικνύουσιν ὅτι τὸ καλλιτέχνημα τοῦτον ἀρχῆθεν προσωρισμένον, ὅπως ἔξαρται ἐπὶ τοῦ τοίχου. Σπανιώτατα εἶναι τὰ τρίπτυχα τῆς ἐποχῆς ταύτης, τὰ οὕτω τελείως καὶ μετὰ πασῶν τῶν λεπτομερειῶν αὐτῶν διατηρούμενα.

Μεταβαίνομεν εἰς τὸν περιγραφὴν τῶν ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν προσόψεων τοῦ τριγλύφου παραστάσεων. Εἴναι ὡς πάντοτε εἰκόνες ἀγίων, συνοδευόμεναι κατὰ τὸ ἀμετάβλητον σχεδὸν ἔθος ὑπὸ ἐπιγραφῶν, παρεχουσῶν τὰ δύοματα τῶν παριστανομένων προσώπων· ἀλλ' ἐν τῇ περιστάσει ταύτη ἔχομεν τὸ ὠραιότατον καὶ χαριέστατον προϊὸν τῆς βυζαντινῆς τέχνης. Αἱ χαριέσταται αὐταὶ καὶ λεπτόταται εἰκόνες ἀποτελοῦσι ζῶντας ἀληθῶς καὶ λογιζομένους ἀνδριάντας. Αἱ κινήσεις αὐτῶν εἶναι ἔξοχος φυσικαὶ ἀνευ τραχύτητος τινος, αἱ ἐκφράσεις οὕτω ποικίλαι, ἐκάστη πληρέστατα αἰτιολογούμενη, ὥστε ἀποτελοῦσι τὴν ἀληθεστάτην ἑκδίλλωσιν εὐθεοῦς βίου καὶ ὑψηλῆς τινος πιστιδιαλλογῆς, αἱ κεφαλαὶ, νεαραὶ ἢ πρεσβυτικαὶ, οὕτως εὐσταθῶς διατεθεῖμεναι, ὥστε ἀναμιγνύσκουσι τοὺς εὐθεοῦς ἐκείνους ὄμολογητάς, τοὺς ὑπὸ τῆς κατὰ τῶν βαδάνων νίκης καὶ ἐπ' ἐλπίδι τοῦ οὐρανίου στεφάνου ἔξιδανικευθέντας ἐκείνους μάρτυρας, τὰ στρατιωτικὰ καὶ τὰ ἑκκλησιαστικὰ ἰμάτια θαυμασίως καὶ ἀνευ τούς ποικίλως διατεθεῖμενα, αἱ πτυχαὶ δὲ ἐκτάκτου χάριτος. Πρὸς τούτοις αἱ ἐλάχισται λεπτομέρειαι, τὰ μικρὰ τῶν ἰματίων κοδυγμάτα, αἱ τρίχες τοῦ πώγωνος, οἱ μακροὶ βρόστουχοι μέχρις αὐτῶν τῶν ἰμάντων τῶν σανδαλίων διαγράφονται λεπτομερέστατα, χωρὶς αἱ λεπτομέρειαι αὐταὶ νὰ μειώθωσι κατ' οὐδὲν τὴν ἐντύπωσιν τοῦ μεγαλείου, ἢν τὸ δὲ παρέχει. «Οὐδὲ οἱ χαριέστατοι φλωρεντῖνοι τεχνοδιάσκαλοι τοῦ IE' αἰώνος, λέγει ὁ κ. Σλούμπεργερ, παρούγαγον χαριέστρεος τύπους. Ποῦ λοιπὸν τοῦ ὠραίου τούτου τριπτύχου δύναται τις ν' ἀνακαλύψῃ τὸ ἀμυνόρτατον ἵχον τῆς ψυχρότητος ἐκείνης, ἢν τοδούτον κατεμέμψαντο τῆς βυζαντινῆς τέχνης, ἢτις δέ, ἐν γένει ἀγνώστος κατὰ τὴν ἀκμὴν τῆς τέχνης, διεχύθη ἐπ' αὐτῆς μόνον κατὰ τὴν μακρὰν καὶ θιλεράν παρακμὴν αὐτῆς».

‘Ο κεντρικὸς ἄβακ διαιρεῖται εἰς δύο τμῆματα, χωριζόμενα ὑπὸ τανίας, πεποικιλμένης διὰ κοίνων, λεπτότατα εἰργασμένων, ἀλληλοδιαδόχως δὲ ἔχοντων τὴν κορυφὴν πρὸς τὰ κάτω καὶ τὰ ἄνω. Τὸ ἄνω τμῆμα φέρει παράστασιν κοινὸν βεβαίως ἐν Βυζαντίῳ, ἀλλ' εἰργασμένην ἐνταῦθα μετ' ἀληθοῦς μεγαλείου, τὸν Χριστὸν μεταξὺ τῆς Παρθένου καὶ τοῦ Ἅγιου Ιωάννου, προσκινούντων αὐτόν. «Τὰ τρία ταῦτα πρόσωπα, λέγει ὁ κ. Σλούμπεργερ, κέκτηνται ἔξοχον χάριν καὶ τέλειον μεγαλεῖον. Αδύνατον νὰ μὴ αἰσθανθῆτις τὴν καρδίαν πλήρην πρὸς τὸν ἀγνώστον ἐργάτην, τὸν γλυκάντα τὰ θαυμασία ταῦτα λεπτουργίματα, τὸν διμιουργίαντα τὴν στάσιν τῆς Παρθένου οὕτω πλήρη βαθείας καὶ

πειας εύδεσειας. Μετὰ πόσης συγκινητικῆς χάριτος καὶ συγχρόνως μετὰ πόσης τελείας ἐλευθερίας ἡ ὑπεραγία θεοτόκος προσκλίνει τὸν πάσχοντα κεφαλὴν πρὸς τὸν προσκυντὸν νιόν. Βεβαίως, ἐπαναλαμβάνω, ἡ ἡδεῖα αὕτη μορφὴ δύναται ν' ἀνταγωνισθῇ κατὰ τὸν εὔδεσην χάριν πρὸς τὰ ὁραιότατα προϊόντα τῶν ἀρχαίων τεχνοδιαδασκάλων τῆς Ἰταλίας, ἀπέχουμε δὲ τούτων ἐπὶ τοῦ ἐν λόγῳ ἔργου κατὰ πέντε αἰώνας! Ὁ Ἀγιος Ἰωάννης ὠδαντῶς κλίνει πρὸς τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ μετ' ἐκφράσεως ἀπείδου στοργῆς. Η κεφαλὴ τοῦ Προδρόμου, ὡς ἀπεκάλουν αὐτὸν οἱ Βυζαντινοί, εἶναι ἐξαίρετον πρότυπον. Η στάσις αὐτοῦ εἶναι πλήρης εἰλικρινείας. Ὁ Χριστὸς παρίσταται εὐλογῶν κατὰ τὸ ὄρθοδοξὸν δόγμα, κρατῶν εὐαγγέλιον μετὰ ἐλεφαντίνου περικαλύμματος, καθημένος ἐπὶ πλουσίας καὶ μετὰ πολυτελοῦς προσκεφαλαίου καθέδρας. Οι πόδες αὐτοῦ ἐρείδονται ἐπὶ ὑποποδίου μετὰ χαριέντων ἀψιδωμάτων. Ἐκατέρωθεν τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐν μεταλλίοις παρίσταται γοντευτικωτάτη προτομὴ ἀγέλου, φέρουσα δίσκον».

Τὸ κατώτερον τμῆμα περιλαμβάνει πέντε λαμπρὰς εἰκόνας ἀποστόλων, ἀναγνωρίζομένων ὑπὸ τῶν χαρακτηριστικῶν τύπων, οὓς ἀποδίδει αὐτοῖς διαρκῶς ἡ Βυζαντινὴ εἰκονογραφία, ἥτις ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ ἀγίου Πέτρου, στρογγύλον ἔχοντος τὸν πώγωνα, δεξιὰ τούτου τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἰακώβου, ἀριστερὰ αὐτοῦ τοῦ ἀγίου Παύλου μετὰ τοῦ φαλακροῦ μετώπου καὶ τοῦ δισχιδοῦς πώγωνος, καὶ τοῦ ἀγίου Ἀνδρέου. «Ἐκαστὸν τῶν ἰερῶν τούτων προσδώπων κρατεῖ τὸν κώδικα μετὰ πλουσίου περικαλύμματος.

Ἐπὶ τοῦ ἄνω πλανθίου μεταξὺ τῶν φύλλων ἀμπέλου τρία μικρὰ μεταλλία περιέχουσι τὰς προτομὰς Ἱερεμίου, Ἡλία καὶ Ἰσαάκ, ἀποτελοῦσι δὲ ἀληθῆ κοδμήματα. Τὰ ὄνόματα εἶναι κεχαραγμένα ἐπ' αὐτῆς τῆς ἐπιφανείας τοῦ μεταλλίου.

Αἱ τῶν δύο πτερῶν προσδόψεις εἶναι διηγημέναι εἰς τοια τμῆματα, δῶν τὸ μεδαῖον ποδὸν τῶν ἄλλων στενώτερον. Ἐπὶ τοῦ ἄνω τμῆματος τοῦ πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ Χριστοῦ πτεροῦ φαίνονται δύο ἱεροὶ μαχηταί, οἱ δύο ἄγιοι Θεόδωροι, οἱ συγχρόνατα ἐν συμπλέγματι ἀπαντῶντες ἐν τοῖς βυζαντινοῖς μνημείοις, ἥτοι ὁ ἄγιος Θεόδωρος ὁ Στρατηλάτης καὶ ὁ ἄγιος Θεόδωρος ὁ Τύρων, στρατιώτης τῆς τυρονιανῆς φάλαγγος. Φέρουσι τὸν λεπιδωτὸν θώρακα καὶ τὰ ὑψηλὰ καὶ ἀπαλὰ ἀσιατικὰ ὑποδήματα. «Αἱ ἐλάχισται τῆς περιβολῆς λεπτομέρειαι, λέγει ὁ κ. Σλόνυμπεργκερ, διαγράφονται ἐν ἀπιστεύτῳ μικρουγγίᾳ· καὶ ὅμως αἱ μικύλαι αὗται μορφαὶ εἶναι πληρεῖς ζωῆς, ἐλευθέρως διατεθειμέναι καὶ τελείας φυσικότητος. Παραπορίσατε τὸν ἐπιμέλειαν, μεθ' ᾧς παρίστανται τὰ ξίφη· αἱ λαβαί, οἱ ιμάντες ἀναπαρίστανται μετὰ τῆς ἀπειρίας τῶν λεπτομερειῶν τῆς πλουσίας ἀνατολικῆς διακοδμήσεως αὐτῶν. Νομίζει τις ὅτι ἔχει ὑπ' ὄψιν αὐτὰ τὰ ὅπλα, ἀτινα ἔχροσίμευσαν ὡς πρότυπον τῷ καλλιτέχνῃ».

Οἱ δύο οὗτοι ἄγιοι Θεόδωροι ἐτιμῶντο ἔξοχως παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς. Τούτους μετὰ τοῦ ἀγίου Γεωργίου ἐπεκαλοῦντο οἱ βασιλεῖς καὶ στρατηγοὶ πρὸ τῆς μάχης, τούτων τὸν θαυματουργὸν βούθειαν ἱκέτευονται κατὰ τὸν Σαρακηνῶν, τὸν Σικυθῶν, τὸν Πετσενέγων, τὸν Χαζάρων ἢ τὸν Ρώσων, τούτους δὲ οἱ εὐδεσεῖς τοῦ Βυζαντίου στρατιῶται ἐπιστευονται ὅτι ἔβλεπον πολλάκις κατὰ τὸν ἀκμὴν τῆς μάχης ἐπιβαίνοντας λευκῶν ὡς τὸ φῶς ἵππων, μετέωρους μαχομένους καὶ τρέποντας εἰς φυγὴν τοὺς πελεμίους. Ἰωάννης ὁ Τσιμισκῆς, ὁ τολμηρότατος ἴσως καὶ μᾶλλον φιλοπόλεμος τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, ζῶν δὲ ἀκριβῶς περίπου κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐκτελέσθεως τοῦ ἐν λόγῳ ἀριστουργήματος, ἐξαιρέτως ἐτίμα τὸν ἄγιον Θεόδωρον τὸν Στρατηλάτην καὶ ἐπεκαλεῖτο αὐτὸν κατὰ τὰς μάχας. Κατὰ τὸν πρὸ τῶν τειχῶν τῆς Σιλιστρίας μάχην, τὴν γιγαντομαχίαν ἐκείνην, ἥτις ἐπέρανε τὸν πρώτην μεγάλην ρωσικὴν εἰς Βουλγαρίαν εἰσβολήν, τὴν γιγαντομαχίαν, καθ' ἣν ὁ Σβιατοσλάυος καὶ οἱ ἀκατέσχετοι πεζοὶ αὐτοῦ παρὰ τὸ ἀδάμαστον αὐτῶν θάρρος, παρὰ τὰς τοῖς ἀθνικοῖς θεοῖς προσδενεχθείσας ἀνθρωπίνους θυσίας, κατεκόπισαν μέχρις ἐνὸς ὀχεδόν ὑπὸ τῶν ἰλῶν τῶν Ἀθανάτων καὶ τῶν καταφράκτων τοῦ Βυζαντίου, ἐθεάθην πολλάκις κατὰ τὸ κρίσμα τῆς μάχης ὑπὸ τῶν αὐτοκρατορικῶν ταγμάτων ἵππευς εὑπολος, ἐπιβαίνων λευκοῦ ἵππου, καθ' ἐκάστην δὲ ἐμψάντων αὐτοῦ ἐτρεπέ τὴν ἀμφιρρέπουσαν νίκην πρὸς τὰ ὅπλα τῶν ὀρθοδόξων. Τῷ ἐσπέρᾳ ὁ αὐτοκράτωρ, θέλων ν' ἀμείψῃ τὸν μυ-

στηριώδων τοῦτον μαχητήν, διέταξε τὸν ἀναζήτησιν αὐτοῦ πανταχοῦ τοῦ ὑπὸ εἰκοσιδύο χιλιάδων ρωσικῶν πτωμάτων κεκαλυμένου πεδίου τῆς μάχης, ἀλλ' εἶχεν ἐξαφανισθῆναι οὐδὲ εἴει δύως στρατιώτης, λέγει· Λέων ὁ Διάκονος, ἀμφέβαλλεν ὅτι ἦν αὐτὸς ὁ ἄγιος Θεόδωρος ὁ μεγαλομάρτυς, ὁ περικλεῆς τοῦ βασιλέως Ἰωάννου προστάτης. Ἰωάννης ὁ Τσιμισκῆς εἰς ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος τούτου ἤγειρεν ἐπ' ὄνόματι αὐτοῦ λαμπράν βασιλικήν ἐν Εὐχαΐστοις, ὃν καὶ τὸ ὄνομα — ὡς ἄλλως τε καὶ τοῦ Δορυθέτολου, τοῦ ἀρχαίου τῆς Σιλιστρίας ὄνόματος — μετέβαλεν εἰς Θεοδωρούπολιν. Πρὸς δὲ ὁ Κωδινὸς γνωρίζει ὡμῶν ὅτι αἱ εἰκόνες τῶν δύο ἀγίων Θεοδώρων ὑπῆρχον μετὰ τῶν εἰκόνων τῶν ἀγίων Δημητρίου καὶ Προκοπίου ἐπὶ τοῦ ἐνός τῶν ἔξι ζευγῶν τῶν μεγάλων σημαῖων, αἵτινες ἀνὰ δύο ἐφέροντο περὶ τὸν αὐτοκράτορα κατὰ τὰς μεγάλας τελετάς.

Κάτωθεν τῶν δύο ἀγίων Θεοδώρων δύο γλαφυρώτατα μετάλλια περικλείονται τὰς πλήρεις χάριτος προτομάς τοῦ ἱεροῦ μαχητοῦ Μερκούριου, μαρτυρίσαντος ἐπὶ τοῦ Δεκίου καὶ Βαλεριανοῦ ἐν Καισαρείᾳ τῆς Καππαδοκίας, καὶ τοῦ ἄγιου Θωμᾶ, κρατοῦντος τὸν κώδικα. Τέλος ἐπὶ τοῦ κάτω τημήματος παρίστανται δύο ὀραῖοι ἄγιοι μετὰ πυκνῆς κόμης καὶ μακροῦ πώγωνος, περιβεβλημένοι δὲ ποδηρεῖς ἐσθῆτας καὶ χιτῶνας ἐμπεπορτιμένους ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ὄμοιος διὰ περόνης στρογγύλου σχῆματος καὶ κρατοῦντες ἐπὶ τοῦ στήθους μικρὸν σταυρὸν εἶναι οὗτοι ὁ ἄγιος Ἀρέθας, εὐπατρίδης τοῦ βασιλείου τῆς Αιθιοπίας, μαρτυρίσας τῇ 24 σεπτεμβρίου τοῦ 523, καὶ ὁ ἄγιος Εὐστράτιος, μαρτυρίσας ἐν Ἀρμενίᾳ, οὐ δὲ τὸ σῶμα διατηρεῖται σήμερον ἐν τῷ τῆς Ρώμης ναῷ τοῦ ἄγιου Ἀπολλιναρίου.

Ἡ τῆς προσδόψεως τοῦ ἐτέρου πρὸς τὰ ἀριστερά πτεροῦ διάθεσις εἶναι ἀπολύτως δύομια· ἄνω δύο μαχηταὶ ἄγιοι, ἐν τῷ κέντρῳ δύο μετάλλια μετὰ προτομῶν νεαρῶν ἀγίων τελείας λεπτότητος καὶ κάτω δύο ἄλλοι ἄγιοι, ποδηρεῖς ὡσαύτως ἐσθῆτας καὶ κρατοῦντες σταυρὸν. Οἱ δύο μαχηταὶ εἶναι ὁ ἄγιος Γεώργιος καὶ ὁ ἄγιος Εὐστάθιος. «Δὲν πιστεύω, ἐπάγεται ὁ κ. Σλούμπεργερ, ὅτι ὑπάρχει ἄλλη παράστασις τοῦ ἄγιου Γεωργίου χαριεστέρα ταύτης. Ὁ μέγας ἀσιατικὸς ἄγιος, ὁ ὀραῖος τῆς Καππαδοκίας ἔφηδος, εἰς τῶν μεγίστων τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, παρίσταται ὑπὸ τῶν πλουσιωτάτων αὐτοῦ πολεμικῶν περιβολῶν, τοιούτος, οἷον ὠνειροπόλουν αὐτὸν αἱ ζωραὶ ἀνατολικαὶ ἡντασίαι, τοιούτος, οἷον ἐφαντάζοντο αὐτὸν οἱ ἀνάριθμοι ὄρθροι κριτιανοί, οἱ ὄρθροι τε τοῦ τίμιον αὐτοῦ ὄνομα, μαχύμενος δηλαδὴ ὑπὲρ αὐτῶν ἐν ταῖς νεφέλαις ἐναντίον τῶν ἀσφάτων πνευμάτων. Διότι, ὡς ὀρθότατα παραποτεῖ ὁ Linas, ὁ δράκων καὶ ἡ παρθένος, οὓς ἡ παράδοσις σημερον συνάπτει πάντοτε πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ ἄγιου Γεωργίου, προέρχονται οὐχὶ ἐκ τοῦ Βυζαντίου, ἀλλ' ἐκ τῆς Δύσεως». Καὶ ὁ ἄγιος Εὐστάθιος δὲ εἶναι ὡσαύτως ἀσιατικός.

Αἱ μεσολαβοῦσαι δύο προτομαὶ εἶναι ἡ τοῦ ἀποστόλου Φιλίππου καὶ ἡ τοῦ ἄγιου Παντελεήμονος. Οὔτος ἦν ιατρὸς καὶ παρέμεινεν ὁ πάτρων τῶν ἀσκηνηπιαδῶν. Γεννηθεὶς ἐν Νικομηδίᾳ τῆς Βιθυνίας, ἐν τῷ ἀρχαίῳ θέματι τῶν Ὀπτιμάτων, ἐνὶ τῶν ἐλληνικωτάτων ἀσιατικῶν νομῶν τοῦ βυζαντιακοῦ κράτους, ἀπέβη θεῖος ιατρός, μετ' ἀπαραμίλλου φιλανθρωπίας καὶ αὐταπαγνησίας ἀσκῶν τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ, τούτου δὲ ἐνεκα ἔξοχως ἐτιμάτο ἐν Κωνσταντινουπόλει. διαπρέπων πλειστερον ἐν τοῖς ἀγίοις Αναργυροῖς, ὁνομασθεῖσιν οὕτω διὰ τὴν ἀνευδημάτικην χρηματικήν ἀμοιβῆς, μόνον δὲ ἐκ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης παραχωρήσας τῆς ιατρικῆς αὐτῶν συνδρομῆς πᾶσι τοῖς δεομένοις αὐτῆς. Πλεισταὶ μικρὰ μνημεῖα, ἀπὸ τοῦ τυαχῆλου ἐξαρτώμενα, περιστάτα, φυλακτήρια, ἐγκόλπια ἔφερον τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἡ παρίσταντος αὐτὸν ὑπὸ τῶν μοσχῶν νεαροῦ διακόνου μετὰ τῆς κομψῆς ἀγνενείου κεφαλῆς καὶ τῆς βοστρυχωτῆς κόμης αὐτοῦ. Πρὸς τούτοις ὁ ἄγιος Παντελεήμων παρίσταται πολλάκις καὶ ἐπὶ τῶν μολυβδίνων σφραγίδων, ἃς πάντες ἔμετεχεισθεῖσαν ἐν Βυζαντίῳ εἰς σφραγίδισιν τῶν ἐπιστολῶν αὐτῶν. Τὰ ὄργανα, μεθ' ὃν πάντοτε παρίστανται, ἀναπαράγονται καὶ ἐν τῷ προκειμένῳ τριπτύχῳ, ἡ χειρουργικὴ ὄργανοθήκη καὶ ἡ μηλὸν ἡ ὄπαθις.

Τὰ δύο πρόσωπα τοῦ κατωτέρου τημήματος, τὰ περιβαλλόμενα τὰς ἐσθῆτας, εἶναι ὁ ἄγιος Δημητρίος καὶ ὁ ἄγιος Προκόπιος. Ο πρότος εἶναι καὶ οὔτος εἰς τῶν μεγίστων βυζαντινῶν ἀγίων, εἰς ἐξ ἐκείνων, οἵτινες μετὰ τοῦ ἄγιου Γεωργίου καὶ τοῦ ἄγιου Νικο-

λάου παριστανται μόνοι επί τῶν μολυβδίνων σφραγίδων πολὺ πλειότερον ή πάντες ὅμοι οἱ ἄλλοι ἄγιοι. Ὁ ἄγιος Δημήτριος ἦν ο περίδοξος προστάτης τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς δευτέρας τοῦ βυζαντιακοῦ κράτους πόλεως, μιᾶς τῶν χριστιανικῶν πρωτευούσαν τῆς Ἀνατολῆς, τῆς κατ' ἔχοντιν δρθοδόξου πόλεως καλούμενης. Ἡν ἀνθύπατος καὶ εἰχε μαρτυρήσει επί Μαξιμιανοῦ. Τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀνεπαύειτο ἐν ιωλυτελεῖ μαυδωλειφ, θαυματουργικῆς δὲ φύης μεγάλης ἀπολαῦον, ἐπέδυσε πλείστους προσδκυντάς. Μιχαὴλ ὁ Δ' ίδια ἐτίμα ιδιαζόντως τὸν ἄγιον Δημήτριον, ὃ καὶ ἀπένειμε τὸ ὄνομα τοῦ Ἀθλοφόρου, ὃς αὐτῷ ὀφειλὼν τὰς νίκας αὐτοῦ, κατὰ τὰς συχνὰς δὲ κρίσεις τῆς ἐπιληψίας, ὑφ' ἣς κατείχετο, μετέβαινεν εἰς Θεσσαλονίκην, ἐπικαλούμενος θεραπείαν πάρα τοῦ ἄγιου. Ἡ τοῦ ἄγιοι Δημητρίου βυζαντινὴ ἐκκλησία (παραγάλωμα τοῦ πυρός γενομένη κατὰ τὴν τελευταίαν πυρκαϊάν) ὡκοδομήθη κατὰ τὸν Ε' αἰώνα· γενομένη δὲ εἴτα μυτρόπολις, ἐδυλήθη ὑπὸ τῶν Σλαύων, τῶν Σαρακηνῶν, τῶν Νορμανδῶν, τῶν Φράγγων κλπ. ἀπεγυμνώθη πάντων τῶν θισσαριδῶν αὐτῆς, ἥν δὲ τελευταῖον τέμενος, ἀφοῦ ἐγένετο ἐν τῶν θαυματουργημάτων καὶ ἐν τῶν μουσείων τῆς βυζαντινῆς τέχνης.

Ἐκ τῶν τε δσάρων προσδώπων τῶν κάτω τμημάτων μόνος ὁ ἄγιος Δημήτριος αἱρεῖ ἀποκεκαλυμμένην τὴν ἀριθτερὰν χεῖρα· οἱ τρεῖς ἄλλοι φέρουσι τὰς χεῖρας αὐτῶν κεκυρυμμένας ὑπὸ τὰς πτυχὰς τοῦ μανδύου. Ὁ ἄγιος Προκόπιος ἦν δούξ, πτοι ναυάρχος τοῦ Βυζαντίου, μαχητὴς ἄγιος καὶ οὗτος ἀποκεφαλισθεὶς ἐν Κεδαρείᾳ.

Ἡ ὅπισθεν τοῦ τριπτύχου ὄψις εἶναι, ὡς ἐρρήνθη, διατεθει-
μένη ὡς ἡ κυρία πρόσωψις.

Ἐπὶ τοῦ ἦν τοῦ δεξιοῦ πτεροῦ τμῆματος παρίστανται αἱ εἰκόνες δύο ἄγιων, φερόντων τὴν ἐπισκοπικὴν στολὴν, τὴν ἑσθίαντα καὶ τὸ σταυροκόδιπτον περιτραχίλιον. Τῇ μὲν δεξιᾷ εὐλογοῦσί, τῇ ἀριστερῇ δέ, κεκομμένῃ ὑπὸ τὸν μανδύαν, κρατοῦσι κώδικα μετὰ πολυτελοῦς περιβλήματος. «Εἶναι οὗτοι, λέγει ὁ κ. Σλούπτεργκερ, ὁ ἄγιος Βασίλειος καὶ ὁ ἄγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, δύο τῶν διαδυμοτάτων πατέρων τῆς ὀρθοδόξου Ἑκκλησίας. Βασίλειος ὁ Μέγας, ρίτωρ πλήρης χάριτος καὶ εὐγλωττίας, δόσον καὶ δεινὸς διαλεκτικός, ἐγένετο κατὰ τὸν ΙΕ' αἰώνα ἐν τῷ Πόντῳ ἰδρυτής μοναστηρίου, ὅπερ ἀπέβη τὸ πρότυπον πάντων σχεδόν τῶν ἔκτοτε ἰδρυθέντων ἐν Ἀνατολῇ· κυρίως ἐγένετο ἰδρυτής τοῦ περιφήμου ἐκείνου τάγματος, τοῦ φέροντος τὸ ὄνομα αὐτοῦ, τοῦ ἀρχαιοτάτου τῶν θρησκευτικῶν ταγμάτων τοῦ χριστιανισμοῦ, τοῦ τάγματος ἐκείνου, ὅπερ διαπεραιωθὲν μετὰ πολλοὺς αἰώνας εἰς Ἰταλίαν, ἔμελλε νὰ συντελέσῃ ἐπὶ τοσοῦτον εἰς τὴν διατήρησιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων διὰ τῶν περιστάσεων τῆς ληξις τοῦ μεσαίωνος. Ὁ ἄγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ή Ναζιανζηνός, σύγχρονος τῷ Βασίλειῳ, ἐκ Καππαδοκίας καταγόμενος, ἐπί τινα χρόνον δὲ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, καὶ οὕτος ἐγένετο εἰς τῶν εὐγλωττατῶν συγγραφέων τῆς ὀρθοδόξου Ἑκκλησίας». Ἐπὶ τοῦ τριπτύχου παρίσταται πρεσβύτης μετὰ φαλακροῦ μετώπου, τοῦ ἄγιου Βασίλειου νεωτέρου εἰκονιζομένου.

Τα δύο μετάλλια τοῦ μεδαίου τμήματος παριστάνουσιν ώδαντως δύο επισκόπους, τὸν ἄγιον Φωκᾶν καὶ τὸν ἄγιον Βλάσιον, ἐκεῖνον μὲν ἐπίσκοπον Σινώπης, ὑποστάντα τὸ μαρτυρίον ἐπὶ Τραϊνοῦ, τοῦτον δὲ επίσκοπον Σεβαστείας, θανατωθέντα ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ Λικινίου.

Κάτωθεν τούτων παρισταται δὲ ἄγιος Νικόλαος καὶ δὲ ἄγιος Σευτριανός. Περὶ τοῦ πρώτου τούτων δὲ κ. Σλούμπεργερ λέγει : « Ὁ ἄγιος Νικόλαος ἦν βεβαίως εἰς τῶν τριῶν ἡ τεσδάρων δημοφιλεστάτων ἀγίων τοῦ βυζαντιακοῦ κράτους. Ἐπίσκοπος Μύρων ἐν Λυκίᾳ, ἀπέβη, ὡς γνωστόν, δὲ προστάτης τῶν μειρακίων, μετὰ τοῦ ἀγίου Ἀνδρέου δὲ εἰς τῶν ἐπισήμων προστατῶν τοῦ ρωσικοῦ κράτους. Τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀνεκομίσθη εἰς Βάριον ἵτης Ἰταλίας τῷ 1087 ὑπὸ ἐμπόρων τινῶν τῆς πόλεως ταύτης, οἵτινες, ἐπανερχόμενοι ἔξι Ἀντιοχείας, ἀπεκόμισαν ἔξι αὐτῶν τῶν Μύρων, ἃ εύρον ἡρηματένα. Σῆμερον ἔτι, ἐπιμελῶς διατηρούμενον, πληθὺν προσκυνητῶν ἐπισύρει. Ἐκ πάντων τῶν δια βυζαντινῶν μολυβδούσιών παριστανομένων ἀγίων θυγγάνοτερον ἀπαντᾷ ἐπὶ τῶν μικρῶν τούτων μνημείων ἡ εἰκὼν τοῦ ἀγίου Νικολάου. Ὁ μέγας ἀδιατικός ἄγιος, δὲ δεπτὸς θαυματουργὸς τῶν Μύρων, ἰδύνατο μετὰ τὴν Παρθένον γὰρ θεωροῦθη ὡς δὲ κύμιος

προστάτης τῆς βυζαντινῆς σφραγιστικῆς. Ἐπὶ ἑκατὸν σφραγίδων, φερουσῶν δεξιὰ τὴν εἰκόνα ἄγιου, πεντηκοντάκις τούλαχιστον δύναται τις νὰ πναι βέβοιος διὰ θ' ἀνεύρῃ τὴν πλατεῖαν καὶ φιλήν κεφαλὴν τοῦ ἄγιου Νικολάου, τὴν μάκραν καὶ πως κοινὴν ὅψιν αὐτοῦ μετὰ τοῦ σφαιρωτοῦ μετώπου, τῶν προεξεχουσῶν παρειῶν, τοῦ βραχέως καὶ οὔδου πάγωνος καὶ τῆς βραχείας ώσταύτως καὶ βοστρυχωτῆς κόμης, καλυπτούσης τοὺς κροτάφους. Ἐπὶ τοῦ ήμετέρου διπτύχου ἡ κεφαλὴ αὕτη εἶναι κατά τι ἰδεώδης ». Ὡς πρός τὸν ἄγιον Σευτριανόν, ὁ μεγαλομάρτυς οὗτος ὑπέστη φρικώδην θάνατον ἐν Σεβαστείᾳ ἐπὶ Λικίνιου.

Τὸ ἄνω τιμῆμα τοῦ ἀριστεροῦ πτεροῦ φέρει καὶ τοῦτο δύο ἐπίσκοπους, τὸν ἄγιον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον καὶ τὸν ἄγιον Κλήμεντα τὸν Ἀγγύρας. Περὶ τοῦ χρυσόφρυντος τῆς οἰκουμένης διδασκάλου ὁ Linas λέγει: «Οὕτω πατέριγνωστος τυγχάνει, ὥστε οὐδεμίᾳ ὑπάρχει ἀνάγκη πρὸς διατύπωσιν ἐνταῦθα τῶν γενικῶν γραμμῶν βιογραφίας πανταχοῦ διαδεδομένης· ἀλλ᾽ ἡ κεφαλὴ αὗτη μετὰ τοῦ εὐρέος καὶ ἀπεψιλωμένου μετώπου, ἡ φυσιογνωμία αὕτη σοβαρᾶς ὁριζόντιτος ὑπὸ τόνον ἡπιότιτος ἀνεκφράστου, ὁ εἰς στρογγύλον διατεθειμένος οὗτος πώγων θὰ ἡδύναντο νὰ παράσχωσιν ἡμῖν, ἀν μὴ τὴν αὐθεντικὴν προσωπογραφίαν τοῦ διαδήμου πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τούλαχιστον τὴν κατὰ προσδέγγισιν εἰκόνα αὐτοῦ, πρὶν ἢ αἱ γενεαὶ τῶν ἀντιγραφέων διαστρέψωμεν αὐτὴν καθ' ὅλοκληρίαν». Οἱ ἄγιοι Κλήμης ἐκαρατοῦθη ἐν τῇ ἐπισκοπικῇ αὐτοῦ ἔδοια Ἀγγύοις ἐπὶ Μαξιμιανοῦ.

Τα δύο μεσαῖα μετάλλια παριστάνουσι τοὺς ἀγίους Ἀναργύρους Κοδμᾶν καὶ Δαμιανόν, φέροντας τὰ αὐτὰ τῷ ἄγιῳ Παντελεήμονι ὅργανα, ἐξ Ἀδίας δὲ καὶ τούτους καταγομένους.

Τέλος δὲ κάτω τημπα φέρει τὸν ἄγιον Γεώργιον τὸν θαυματουργόν, περιθεβεδημένον, ἐπισκοπικὸν στολὴν, διάσημον διὰ τὰ ἔξαιρα αὐτοῦ θαύματα καὶ διότι οὐδέποτε ἐμαρτύρησεν, εἴτα δὲ τὸν ἄγιον Ἰάκωβον τὸν Πέρσην. Εὐλόγως κατὰ τὸν κ. Σλούμπεργκρ οἱ Linas παρατηρεῖ ὅτι οἱ τύποι τοῦ προσώπου τούτου εἶναι ὅλως ξένοις, οὐδὲν ἔχων κοινὸν πρὸς τοὺς ἑλληνογραμμαϊκοὺς τύπους, τοὺς παριστανομένους ἐπὶ τοῦ λοιποῦ τριπτύχου.

Ἐπὶ τῆς δόπισθίας προδόξεως τοῦ κεντρικοῦ ἄβακος εἶναι γεγλυμμένη ὡραιοτάτη καὶ περιεργοτάτη ἀλληγορικὴ παράστασις. Μέγας σταυρὸς ἔξαιρέτου σχῆματος μετὰ μακροῦ δόφατος καὶ κεράτων πλατέων κατὰ τὰ ἄκρα καὶ μαργαριτοκαλλήτων, κεκοδυμημένος δὲ ἐν τῷ κέντρῳ καὶ ἐπὶ ἑκάστου τῶν ἄκρων αὐτοῦ δι’ ἄνθους πολυπετάλου, κατέχει τὸ ἔδαφος. Πρὸς τὰ ἄνω ἀναγινώσκονται τὰ ἀπαραίτητα: IC XC NIKA. Οὐρανὸς διάστερος δεσπόζει τῆς ὅλης σκηνῆς. Ἀλλὰ τὸ πράγματι ἀποτελοῦν τὴν πρωτοτυπίαν τῆς περιέργου ταύτης εἰκόνος εἶναι τὸ μεμικρογραφημένον γοντευτικὸν καὶ δροσερὸν τόπιον, τὸ κοδμοῦν τὸ κατώτατον μέρος, ἐξ οὗ δὲ φαίνεται ἔξερχόμενος ὁ σταυρός, ἀναπαράστασις τις τοῦ ἐπιγείου παραδείσου, χάριεν δασύλλιον ἐκ δένδρων καὶ θάμνων, ἐκ βάτων καὶ χλόης, ἐξ ἀμπέλων καὶ ἀνθέων καὶ ὀπωρῶν, μεταξὺ ὧν ὁ ποίων κυκλοφοροῦσι διάφορα ζῶα, θαυμασίως εἰργασμένα. Ἀπὸ τοῦ δασυλλίου τούτου προβάλλουσι δύο γιγάντια δένδρα, δύο ωραῖαι κυπάρισσοι, περιπτελεγμέναι ἢ μὲν ὑπὸ ἀμπέλου πλήρους βοτρύων, ἢ δὲ ὑπὸ κιδοῦν μετὰ τῶν κόκκων αὐτοῦ. Πλησιάζουσαι πρὸς τὸν σταυρόν, κατέχουσι τὰ κάτω μέρη αὐτοῦ, προσκλίνουσαι πρὸς αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν πρὸς τὸ κεντρικὸν ἄνθος, ὡς ἐν σιωπηλῇ λατρείᾳ. Οὐδὲν ὡραιότερον, λέγει ἐπὶ λέξει ὁ κ. Σλούμπεργερ, τοῦ τρόπου, καθ’ ὃν παριστάνονται τὰ φυτὰ ταῦτα καὶ ζῶα. Εἶναι ἀμύμπτος πραγματικότης· ὡς πρός τινας λεπτομερείας, φαίνεται ὅτι αὐτὴν ἡ ἀληθῆς φύσις ἀναπαρίσταται, οἱ ἐπαναλαμβάνοντες δὲ φράσεις ἀπομνημονευθείσας περὶ τῆς οὕτως ἀκαμάτου καὶ τυπικῆς βυζαντινῆς τέχνης θὰ ἔξεπλισθοντο λιαν, ἀν ἐλάμβανον τὸν κόπον νὰ ἔξετασθοι μετ’ ἀκριβολογίας, μετὰ τοῦ μικροσκοπίου σχεδὸν εἰς χεῖρας, τὰ πλήρη ζωῆς καὶ ἀληθείας ταῦτα ζῶα, εἰργασμένα ὡς οἱ ὄρειχαλκοι τῆς Βαρύνας. Ἰδετε πρὸς πάντων τοὺς δύο ἐκείνους λέοντας, κεκούμμενοις ἐν τῷ κορμῷ τῆς ἀριστερᾶς κυπαρισσοῦ· φαίνονται ὡς ἀντιγραφέντα ἀπ’ αὐτῆς τῆς φύσεως· τόσον τέλειον ἔχουσι τὸ σχῆμα καὶ τὰς κινήσεις. Ἰδετε ἐκεῖνον, δὲς ἀναριχᾶται διὰ τῶν θάμνων, ἐνεδρεύων τὸν λαγωνόν. Οὐδέποτε ἀπεμψήθη τις τὴν φύσιν πλασιέστερον. Πτηνὰ διαφόρων ειδῶν, τεθειμένα πανταχοῦ σχεδόν, ἥδουσιν ἢ πλήττουσιν διὰ τοῦ οὖν οὐνόμους τὰς σταθμὰς καὶ τοὺς ὄλλους

κόκκους. Έσχον ἡδονή τὴν εὐκαιρίαν νὰ παρατηρήσω ὅτι οἱ βυζαντινοὶ καλλιτέχναι τοῦ Ἰ' αἰῶνος διέπρεπον εἰς τὴν ἀναπαραγωγὴν τῶν ζώων. Ἐπὶ σειρᾶς ὅλης μολυβδούσιού λλων, ἀνηκόντων εἰς στρατιωτικούς ἄρχητοὺς τῆς ἐποχῆς ταύτης, παρατηροῦνται ιδιαιτέρως παραστάσεις ἀγριῶν ζώων, ὃν ἡ πιστότης, ἡ χάρις καὶ ἡ καλλονή τῆς ἐπεξεργασίας εἶναι σπουδαιοτάτη. Ἀδύνατος ἀποβαίνει ἐφεξῆς ἡ ὑποστηριξίς τῆς γνώμης, καθ' ἥν οἱ βυζαντινοὶ καλλιτέχναι τοῦ καλοῦ αἰῶνος ἡγνόουν τὴν τέχνην τοῦ ἐμβάλλειν ζῷων εἰς τὰς συνθέσεις αὐτῶν.

Ο Linas διὰ μακρῶν ἐρμηνεύει τὴν θεμελιώδη ιδέαν τοῦ κεντρικοῦ τούτου πίνακος, ὃς κατ' αὐτὸν παριστάνει τὸν θρίαμβον τοῦ σταυροῦ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Ἐδέμ, καταλήγει δὲ εἰς τὰ ἔξις συμπεράσματα, ἀπερι κατὰ λέξιν παρατίθησιν ὁ κ. Σλούμπεργερ: «Ἄνω ὁ τεχνίτης τοῦ τριπτύχου παριστάνει τὸ στρεώμα διάστερον· κάτω ζῷα, δένδρα καὶ φυτὰ ὑδροχαρᾶ, ὑπονοοῦντα τὴν ὑπαρχήν ιερῶν ποταμῶν. Τοιοῦτο σύνολον χαρακτηρίζει τὴν Ἐδέμ ἐπαρκέστερον ἢ ὅστε νὰ ἐπιτρέπηται πλάνη. Ἡ παρουσία τῶν κεκλιμένων κυπαρισσῶν εἶναι δυσχερεστέρα πρὸς ἀκριβῆ ἐρμηνείαν. Παριστάνουσι τὰ δύο τῆς παραδόσεως δένδρα τοῦ παραδείσου, τὸ δένδρον τῆς ζωῆς μετὰ τῆς πολυνότερους ἀμπέλου καὶ τὸ δένδρον τῆς γνωσεως τοῦ ἀγαθοῦ καὶ πονηροῦ μετὰ τοῦ κιδοῦ καὶ τῶν μη ἔδωδιμων τῷ ἀνθρώπῳ κόκκων αὐτοῦ, τεταγμένων τοῦ μὲν ἀγαθοῦ δεξιᾷ, τοῦ δὲ πονηροῦ ἀριστερᾷ; Τοῦτο εἶναι δυσχερές νὰ δοῖσθη τις μετὰ θετικότητος». Σημειώτεον ὅτι ὁ τύπος οὗτος τῶν κυπαρισσῶν, κλινούσῶν τὴν κορυφὴν αὐτῶν πρὸς τὸν Χριστόν, αὐτοπροσώπως παριστανόμενον ἢ ἀντικαθιστάμενον ὅτε μὲν ὑπὸ τοῦ σταυροῦ, ὅτε δὲ ὑπὸ λαμπάδος ἀνημμένης, ἀνευρίσκεται πολλάκις ἐπὶ τῶν παντός εἰδους βυζαντινῶν μνημείων, ὅτι δὲ ἡ κυπαρισσός καὶ ἐν γένει τὰ ἀειθαλῆ παριστάνουσι συμβολικῶς τὸν μέλλουσαν ζῷον.

Περὶ τοῦ ἐν λόγῳ τριπτύχου προσθετέον καὶ τὰς ἐπομένας πληροφορίας. Τοῦτο ἀρχῆθεν δὲν ἂν τοιοῦτον, οἷον σήμερον παρισταταὶ ἵνα κεχρυσωμένον καὶ δι' ἐρυθρῶν γραμμῶν κεχρωσμένον, τῆς διακοσμήσεως δὲ ταῦτης ἔχονται. Λι τῶν ἀγιῶν φωτειναὶ στεφάναι ἵσταν μεμιλτωμέναι, τὸ αὐτὸ κρῶμα δὲ ἐπλήρου τὰ κοιλώματα τῶν κεχαραγμένων χαρακτήρων. Ἀφ' ἐτέρου πάντα τὰ ἀνάγλυφα, ἐκτὸς μόνων τῶν γυμνῶν αὐτῶν, ἵσταν κεχρυσωμένα. Η ἔξαθάνισις αὖτη τῆς κρυσθώσεως καὶ ἡ ἔλλειψις δύο ἀσημάντων ράβδων ἀποτελοῦσι τὸν μόνην σχεδὸν φθοράν, ἵνα διὰ τῶν αἰώνων ὑπέστη τὸ ἐλεφάντινον τοῦτο ἀριστούργημα. Τὸ τριπτύχον Ἀρμπαδίλ εἶναι προϊόν τῆς καλλίστης ἐποχῆς τῆς βυζαντινῆς τέχνης, ἀναμφιδόλως δὲ ἐγλύφη περὶ τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ Ἰ' αἰῶνος. Ο Linas λέγει καὶ δι' ὁ κ. Σλούμπεργερ συμφωνεῖ αὐτῷ ὅτι ἀρκεῖ νὰ παραβάλῃ τις τὸ ἔργον τούτο πρὸς τὸν διάσημον λειψανοθήκην τοῦ τιμίου σταυροῦ, τὴν διατηρουμένην ἐν τῷ μυτροπολιτικῷ ναῷ τῆς Λιμβούργης, οὐ δὲ χρονολογία εἶναι θετική, ὡς καὶ πρὸς τὰς θαυμαστὰς μικρογραφίας τοῦ κειρογράφου τῆς ἑβνικῆς βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων, χρονολογουμένου ἀπὸ τοῦ 964, ἵνα πειθῇ ὅτι τὰ μνημεῖα ταῦτα εἶναι δύγχρονα.

Τοιαύτη περίπου κατὰ τὸν Γουσταῦον Σλούμπεργερ ἡ νέα αὐτὴ πολύτιμος κτῆσις τοῦ μουσείου τοῦ Λούβρου.

Μ. Ε. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Οἰνόπνευμα καὶ τέον. (ἡ συγκριτικὴ αὐτῶν ἐνέργεια ἐπὶ τῶν διανοητικῶν δυνάμεων.) — Ο x. Κραπελίν ἀνεκοινώσατο ἐν τῷ Συνεδρίῳ τοῦ Βερολίνου σειρὰν συγκριτικῶν πειραματικῶν πορειμάτων περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς γρήσεως τῶν δύο τούτων οὐσιῶν ἐπὶ τῶν συνήθων φυσικῶν ἀντιδράσεων. Κατ' αὐτὸν τὸ οἰνόπνευμα ἐλαττοὶ τὰς ἴδεας, ἀλλ' ἐνισχύει τὴν φωνητικὴν συνάρρειαν τῶν λέξεων καὶ τὴν συνάρρειαν τῶν ἀκουστικῶν ἐντυπώσεων: Ἰπὲ τὴν ἐπιδρασίν αὐτοῦ εὑχερέστερον δύναται τις νὰ ἀποτελήσῃ ἔνα λόγον, τούναντίονδὲ ἡ ἐργασία τῆς διανοίας εἰς τὴν ἔξευρετιν συνδέσμου τῶν ἰδεῶν σπουδαίως δυσχερεστέρα ἀποβαίνει. Η μηνηνεκή δύναμις σπου-

δίων ἐλαττοῦται, παρὰ τὴν ἐπιγενούμενην αἴσθησιν ἐλαφρότητος ἐν τῷ βαθίσματι, ἵνα ἀναζητοῦσιν οἱ πίνοντες καὶ ἡτοὶ ἡδύνατο νὰ κατατήσῃ πιστευτὸν τούναντίον ὅτι ἐπῆλθεν ἀνάπτυξις τῆς δεξιότητος ἐν τῇ χρησιμοποίησει τῆς δυνάμεως ἐκείνης.

Τὸ τέλον ὑποβιθηθεῖ τὴν τῶν ἰδεῶν συνάρρειαν καὶ τὴν διενοητικὴν ἐργασίαν, ἀλλὰ δυσχερῆ καθίστηται τὴν ἐν τῇ ἀκοῇ συνάρρειαν τῶν λέξεων.

Στρατάρχαις (ἢ ἡλικία αὐτῶν). — Γερμανικὴ στρατιωτικὴ ἐπημερίας ἔξιταζεν ἐσχάτως ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τοῦ Μόλτκε τὸ ζήτημα ἐν τίνι ἡλικίᾳ ὁ στρατηγὸς ἐπιτυγχάνει τῆς ἀναπτύξεως τῶν δυνάμεων αἵτοι καὶ ἐπειθώρηση πάντας τοὺς μεγάλους στρατηγοὺς τῆς ἱστορίας.

Διὰ τὰς πλητιεστέρας πρὸς ἡμῖν ἐποχὰς ὁ γράψων παρέσχε τὰς ἔξιτης πληροφορίας.

Ο Βαλλενσταύδης ἤρξατο ἐν ἡλικίᾳ 49 ἐτῶν τοῦ λαμπροῦ αἵτοι σταδίου ὡς ἀρχιτετατήγονο. Ο Τέλλος ἦγε τὸ 60ον ἔτος κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ τριακονταετοῦ πολέμου. Ο βασιλεὺς τῆς Σουηδίας Γουσταῦος Ἀδόλφος, ἦγε τὸ 29ον ἔτος τῆς ἡλικίας αἵτοι. Ο Τόρτενσων κατέστη ἐν ἡλικίᾳ 38 ἐτῶν ἀρχηγὸς τοῦ σουηδικοῦ στρατοῦ.

Ο στρατάρχης Φουέντες, ὁ ἀντίπαλος τοῦ δουκὸς τοῦ Ἑγκιέν, ἦγε τὸν 82 ἐτῶν. Ο Τουρέννος ἦγε τὸ 63ον ἔτος τῆς ἡλικίας, ὅτε ἀνέλαβε τὴν λαμπρὰν ἐκστρατείαν ἐναντίον τοῦ δουκὸς τῆς Λοθαρηγίας ὁ σύγχρονος αἵτοι Κονδὲ ἤρατο ἐν ἡλικίᾳ 22 ἐτῶν τὴν πρώτην αἵτοι νίκην ἐν Ροχρουά.

Ο Μοντεκούμολη ἤγειν ἤδη τὸ 56ον ἔτος τῆς ἡλικίας ὅτε ἐνίκησε τοὺς ὄθωμανούς παρὰ τὸν Ἀγ. Γοθάρδον. Ο Φρειδερίκος Γουλιέλμος, ὁ μέγας ἐκλέκτωρ, ἐνίκησεν ἐν ἡλικίᾳ 55 ἐτῶν τοὺς Σουηδούς παρὰ τὸ Φέρμπελλιν. ὁ στρατάρχης αὕτοι Φέρφλιγγερ Ἠγε τὸ 69ον ἔτος τῆς ἡλικίας.

Ο δ.ν: τοῦ Δουζεμβούργου, στρατάρχης Δουζοθίκου τοῦ ΙΔ', ἐνέκητεν ἐν ἡλικίᾳ 49 ἐτῶν τὸν πρίγκηπα τῆς Ὀράγγης. Στάρεμβεργ ὁ περαπιστής τῆς Βιέννης, Ἠγε τὸτε τὸ 46ον τῆς ἡλικίας. Ο πρίγκηψ Σαβοΐας Εὐγένιος, ἤρατο τὴν νίκην τῆς Ζέντας ἐν ἡλικίᾳ 34 ἐτῶν. Ο Μαρλμπόροσο, ὁ σύγχρονος αὕτοι, Ἠγε τὸ 50ον ἔτος τῆς ἡλικίας.

Ο δ.ν: τοῦ Δουζεμβούργου, στρατάρχης Δουζοθίκου τοῦ ΙΔ', ἐνέκητεν ἐν ἡλικίᾳ 49 ἐτῶν τὸν πρίγκηπα τῆς Νάρβερς. Ο στρατάρχης Δαβιλλάρχης τῆς Σαβοΐας Ἠγε τὸ 56ον ἔτος τῆς ἡλικίας, ὅτε ἐπιτυχία ἐγκατέλιπεν αὐτὸν κατὰ τὸ 56ον ἔτος τῆς ἡλικίας, ἀλλ' ἐν ἡλικίᾳ 81 ἐτῶν ἐνδέξως ἐπεράτωσεν ἐκστρατείαν.

Φρειδερίκης ὁ μέγας ἤρξατο τοῦ στρατηγικοῦ αἵτοι σταδίου ἐν ἡλικίᾳ 28 ἐτῶν. Ο Ναπολέων Ἠγε τὸ 27ον ἔτος κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ Ἰταλίας πολέμου, ἡ ἡλικία τῶν μεγαλειτέρων αὕτοι στρατηγῶν ἐποίκιλλε μεταξὺ 30 καὶ 40 ἐτῶν. Εν τοῖς πολεμίοις αὕτοι ὑπῆρχον καὶ γέροντες. Ο νεώτερος καὶ ὁ ἵκανωτερος Ἠγε μόνον τὸ 25ον ἔτος τῆς ἡλικίας, ὅτε ἤρατο τὴν πρώτην νίκην ἐναντίον τοῦ Μορώ. Ο Οὐελιγκτών ἀνέλαβεν ἐν ἡλικίᾳ 39 ἐτῶν τὴν ἐργαγγίαν τοῦ ἐν Ισπανίᾳ στρατοῦ. Ο Βλούχερ Ἠγε τὸν 71 ἐτῶν ὅτε ἤρατο τὰς ἐν Δούτζεν νίκας. Ο Ραδέτζης, ὁ αὔτοριας στρατάρχης, ἐνέκητεν ἐν ἡλικίᾳ 83 ἐτῶν τοὺς ἱταλικοὺς στρατούς ὁ ἀρχιδόν: Ἀλέρτος Ἠγε τὸ 49ον ἔτος τῆς ἡλικίας ὅτε ἤρατο τὴν ἐν Κουστόζη μάχην.

Ο πρίγκηψ Φρειδερίκος Κάρολος τῆς Πρωσίας ἤρατο τὴν πρώτην αἵτοι νίκην ἐν ἡλικίᾳ 38 ἐτῶν, ὁ αὐτοκράτωρ Φρειδερίκος Ἠγε τὸ 35 ἔτος ὅτε ἀπεφασίσει τὴν τύχην τῆς ἐν Σαδόβη μάχης. Ο Μόλτκε Ἠγε τὸ 39ον ἔτος τῆς ἡλικίας, ὅτε διεύθυνε τὴν πρώτην αἵτοι μάχην, ἥτις ὑπῆρξεν ἀτυχής: τῶν νικῶν ἤρξατο ἐν ἡλικίᾳ 66 ἐτῶν.

* Εκ τῶν ἀνωτέρω καταφαίνεται ὅτι στρατηγὸς τις δύναται νὰ νικήσῃ ἐν πάσῃ ἡλικίᾳ.